

E. Leach, D. A. Aycock
STRUKTURALISTIČKE INTERPRETACIJE BIBLIJSKOG MITA
 August Cesarec, Zagreb, 1988,
 187 str, 15 clb reprodukcija
 Prevela Gordana Slabinac

Knjiga *Strukturalističke interpretacije biblijskog mita* zapravo je zbornik ogleda a, po vlastitom priznanju autora, na njihovo pisanje navela su ih djela Claude Levi-Straussa *Strukturalno proučavanje mita i Priča o Asdiwalu*. Uvod i prva četiri ogle-da u knjizi (*Antropološki pristupi proučavanju Biblije u dvadesetom stoljeću, Zašto je Mojsije imao sestru? Melkisedek i car: slike prevrata i pravovjerja, Protiv žanrova: jesu li usporedbe svijete stavljene na svijetnjak ili pod varijak?*) napisao je Edmund Leach umirovljeni profesor socijalne antropologije na Sveučilištu Cambridge, a dva posljednja (*Sudbina Lotove žene: strukturalno posredovanje u biblijskoj mitolo-giji, Kajinov znak*) D. Alan Aycocka, profesora Odjela za socijalnu antropologiju Sveučilišta Lethbridge, Alberta. Na ovom mjestu neće biti govora o pojedinačnim prim-erima i analizama koje su predočene u ogledima već ćemo se osvrnuti na metodologiju i opće postavke autora koje su bitne za proučavanje Biblije.

Iako je Levi-Strauss utjecaj jako naglašen, mora se reći da je njegova metodologija veoma različita (u okvirima strukturalističkog mišljenja) od metodologije autora ove knjige. Naime, jedna od razlika je u shvaćanju pojma *kultura*: dok za Levi-Straussa post-oje kulture u množini, pa otuda on i može razlikovati kulture *hladnih i toplih* društava, za Leacha i Aycocka kultura je pojam jednine i samo kao takva se može (strukturalis-tički) proučavati. Iz ovoga proizlazi da je Levi-Strauss svoju metodologiju proučavanja mitova primjenjivao samo na faktima *hladnih* društava, tzv. društava bez pisma. Tu se mit ukorijenio kao način mišljenja, dok je znanost njegov izravni nastavak u društvima koja poznaju pismo.

Iz stava da je kultura jedna cjelina proizlazi i način obrade teme ove knjige. Naime, Biblija se ovdje ne istražuje kao nešto posebno ili izuzetno, već kao jedan od religioznih tekstova i time se postavlja u određeni odnos prema mitovima, odnosno, odbacuje se di-jakronijski-povijesni aspekt, a daje se prednost sinkronijskom-mitskom. Za Leacha Bibli-ja nije povijest, u što vjeruju mnogi bibličari, već *mitološka povijest*, sličnost je *strukturna* a ne *sadržajna*. Ako je Biblija mit, mit je istinit onima koji u njega vjeruju; za antropologa on je *ne-istina* i tu je shvaćen u smislu *svete priče*, a ne *izmišljene nev-jerojatne priče*. Ovo je u Strukturalističkim istraživanjima biblijskog mita potvrđeno i samim pristupom gradi gdje se Biblija podvrgava dekodiranju. Dekodiranje religioznih tekstova ne donosi nužno *istinu* (u smislu povjesne istine) koja će kazivati o stvarnim događajima. Radije kažimo da se autori trude pokazati i dokazati kako ovi tek-stovi (evanđelja) imaju svoja posebna značenja i da se sa-mom strukturom ne odvajaju od drugih religioznih i mitskih tvorevina. To se postiže i interpretacijom biblijskih likova: ako Biblija ima teološko i pripovijesno značenje, likovi se moraju tretirati kao *polise-mični*. U nekim slučajevima, na prvi pogled, različiti likovi imaju identična značenja, ali ti likovi ipak ne nastaju slučajno, već ispunjavaju teološku i pripovijesnu funkciju, a

kada ispune jednu moraju i drugu.

Oba značenja likova (time i tekstova) mogu se simbolistički interpretirati - utvrđivanje teološkog značenja i semiozne strukture teksta dva su dijela jedne analize, koja je autore dovela i do Van Gennepove teorije *obreda prelaza*. U analizi, shema (ovakvog) obreda zauzima važno mjesto i dokaz je spojivosti Biblije s ostalim mit-skim-obrednim-svetim tekstovima, ali i s popratnim obredima (naširoko obrađenim u antropološkoj literaturi).

Da evanđelja treba proučavati u kontekstu vremena u kojem su stvarana i da u njoj ne treba tražiti stvarne likove i događaje naglašava postavka E. Leacha, gdje on kaže da je kršćanstvo prouzročeno općim kulturnim stanjem, a ne pojedinačnim događajem. U svezi s tim i kontekst upotrebe evanđelja postaje *dio teksta*, tako da je religijska ideologija sadržana u poruci evanđelja. Po autorima, epizodične tekstove evanđelja treba uzimati kao cjelinu (što je strukturalistički opravdano) jer tekst je tekst, i jedni dijelovi su strukturalne transformacije drugih (ovakav pristup se ne poklapa s podjelom na žanrove, koju podržavaju mnogi bibličari).

U biblijskim evanđeljima Leach i Aycok ne traže nikakve stvarne riječi, drugim riječima oni odbijaju i samu pomisao da bi takve riječi mogle ezistirati u ovim tekstovima; to je u izravnoj vezi s već spomenutom pretpostavkom da je Biblija zapravo mit, sveta priča, te da kršćanstvo nije zapravo ništa posebnog. Osim što je sveta, to je i simbolična priča koja isk-ljučuje stvarni kontekst. Struktura evanđelja je metaforička i lako je primijetiti da mnoge priče nemaju početak, sredinu i kraj. To nije nemušnost sastavljača, već, po autorima, način govora koji dopušta mitsko mišljenje, metaforičko i simboličko u isto vrijeme.

Na kraju, umjesto zaključka, parafrazirajmo Leachovu misao, izrečenu u ovoj vrijednoj knjizi, naime, da je strukturalizmu najbitnija geometrija kozmoloških ideja (drugim riječima bitno je stvaranje *teksta*, a ne *istine* o problemu).

Silvio Braica